

Силабус курсу:

СОЦІАЛЬНА-ПСИХОЛОГІЧНА РОБОТА З РІЗНИМИ ГРУПАМИ КЛІЄНТІВ

<i>Ступінь вищої освіти:</i>	Магістр
<i>Спеціальність:</i>	053 "Психологія соціальної роботи"
<i>Рік підготовки:</i>	2
<i>Семестр викладання:</i>	весняний
<i>Кількість кредитів ЄКТС:</i>	4.0
<i>Мова(-и) викладання:</i>	українська
<i>Вид семестрового контролю</i>	екзамен

Автор курсу та лектор:

к. психол. наук, доцент Побокіна Галина Миколаївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри практичної психології та соціальної роботи

посада

pobokina@snu.edu.ua	+38-066-923-16-16	+38-066-923-16-16 Viber, телеграм	аудиторія за розкладом
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Метою лекційних занять за дисципліною є підготовка кваліфікованих фахівців шляхом засвоєння ними теоретичних знань, понять, принципів соціальної роботи з різними групами клієнтів в Україні та вивчення напрямів діяльності державних і громадських організацій, що надають допомогу та підтримку визначеній цільовій аудиторії.

Метою самостійної роботи за дисципліною є засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Результати навчання:

Знання: професійні і етичні стандарти соціальної роботи з різними групами клієнтів; теоретичні основи методології соціальної роботи з різними групами клієнтів; підходи, концепції, методи соціальної роботи з різними групами клієнтів; методики і техніки соціальної роботи з різними групами клієнтів; теорію і практику соціального проектування у роботі з різними групами клієнтів.

Вміння: виділяти об'єкти і предмети діяльності соціального працівника при обслуговуванні різних груп клієнтів; визначати причини та аналізувати проблеми різних груп клієнтів, проектувати взаємодію з фахівцями соціальних служб різних організацій соціальної сфери; знаходити і апробувати техніку соціальної роботи з різними групами клієнтів; вступати в контакт з суб'єктами професійної взаємодії соціального працівника, співпрацювати у рамках команди, служби фахівців соціальної роботи щодо надання наданням допомоги різними групами клієнтів.

Передумови до початку вивчення: Базові знання у сфері соціальної роботи, знання щодо загальних соціономічних процесів; навички у сфері соціальних досліджень.

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета викладання дисципліни полягає у оволодінні знаннями та уміннями щодо застосування теорії і практики соціальної роботи, принципів і методів соціальної роботи з різними групами клієнтів, ознайомленні здобувачів вищої освіти з генезою виникнення та розвитку соціальної роботи як особливої сфери діяльності людини, наукової галузі, навчальної дисципліни, використовуючи системний підхід.

Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу соціальних теорій.

ЗК03. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні.

ЗК07. Здатність ініціювати, планувати та управляти змінами для вдосконалення існуючих та розроблення нових соціальних систем.

СК03. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати та моделювати соціальні ситуації.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

РН01. Уміння підбирати методи та визначати прийоми викладання теорії і практики соціальної роботи відповідно до мети й організаційної форми діяльності, володіти науковою термінологією в галузі соціальної роботи.

РН03. Уміння організувати і координувати професійну діяльність з врахуванням світових стандартів підготовки фахівців, залучати до використання іноземної мови у професійному спілкуванні та мовленні.

РН04. Уміння використовувати організаційні методи: збору, систематизації, аналізу інформації, визначення цільових завдань, підготовки і прийняття рішень, підбору і розстановки кадрів, виконання завдань, визначення строків.

РН10. Уміння здійснювати експертну оцінку соціальної роботи та проектувати систему соціальної допомоги споживачам соціальних послуг.

РН11. Уміння передбачати результати практичної соціальної роботи та розробляти відповідні соціальні проекти і програми.

РН12. Уміння використовувати методи збору первинної інформації, наукові методи її обробки та оформляти результати дослідження.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1	Витоки історії соціальної роботи в Україні	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Зародження процесів підтримки та взаємодопомоги у східнослов'янських племен. Практика надання захисту в системі роду та громади. Основа господарської форми допомоги. Особливості соціальної допомоги в Київській Русі. Церковні братства. Організаційна структура волонтерів.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
2	Соціальна робота з клієнтами різного віку	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Вивчення особистості клієнта у соціальній роботі. Гуманістичний підхід у соціальній роботі. Біопсихологічний підхід у соціальній роботі. Поведінка, індивідуальні якості, соціальний статус, соціальні ролі, набуті чи втрачені. Системний підхід у соціальній роботі. Підходи до типології клієнтів соціальної роботи.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
3	Особливості роботи з різними групами клієнтів	денна 2/0/0 заочна 0,2/0/0,2	Програма індивідуальної соціальної роботи з клієнтом. Вікова структура населення. Базові характеристики дитинства. Інститути та агенти соціалізації. Основні напрями діяльності соціальних працівників з клієнтами різного віку.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
4	Соціальна робота з молоддю	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Головні форми надання соціальної допомоги молоді. Провідні інститути та агенти соціалізації молоді. Формування соціальної роботи з молоддю. Засади щодо процесу формування й розвитку соціального захисту особистості молодої людини.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
5	Соціальна робота з людьми зрілого та старечого віку	денна 2/0/0 заочна 0,2/0/0,2	Головні чинники формування соціальної роботи з людьми зрілого віку. Формуючі напрями роботи соціальних працівників з людьми зрілого віку. Головні чинники формування соціальної роботи з людьми літнього віку. Сутність понять старіння і старість. Рівні роботи з людьми похилого віку (ЛПВ). Соціальна самодіяльність. Поліпшення зв'язків між поколіннями, зближенню людей похилого віку і молоді, передачі життєвого досвіду та знань.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
6	Типологія дітей за групами девіантно-кримінальної поведінки	денна 2/0/0 заочна 0,2/0/0,2	Типологізація соціальної роботи з дітьми за групами ризику (проблемними групами). Причини потрапляння дітей до груп ризику. Профілактична робота з дітьми. Психопрофілактична робота з дітьми. Консультування в галузі профілактичної роботи. Корекційна робота з дітьми в галузі профілактики. Типологія дітей за групами девіантно-кримінальної поведінки. Психологічні особливості дитячих девіацій. Девіантна поведінка дитини. Діти-вандали. Віктимність та віктимна дитина.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
7	Соціально-психологічна робота з дітьми, схильними до девіантної поведінки	денна 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Загальна соціально-психологічна робота з дітьми, схильними до девіантної поведінки. Психологічна служба в системі освіти України. Система соціального захисту й профілактики правопорушень серед неповнолітніх. Технологія подолання девіантної поведінки дитини. Установи соціального захисту дітей.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
8	Соціальна робота з представниками проблемних груп	денна 2/0/0 заочна 0,2/0/0,2	Феномен «проблемна ситуація». «Ризик» та «групи ризику». інваліди, діти-сироти, діти з відхиленою (асоціальною, девіантною) поведінкою, літні люди й розумово відсталі, біженці, люди, які зазнали насильства, алкоголіки, наркомани, бездомні, жертви екологічних катастроф, сексуальні меншості, злочинці, хворі на СНІД, люди, які займаються проституцією, обдаровані люди, які відчують труднощі в спілкуванні («важкі» для інших).	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
9	Соціальна робота з особами алкогольної та наркотичної залежності	денна 2/0/2 заочна 0,5/0/0,2	Алкогольна залежність. Коло проблем відносно явища алкоголізму що має турбувати соціального працівника. Жіночий алкоголізм. Дитячий і підлітковий алкоголізм. Алкоголізм людей похилого віку. Сімейний алкоголізм. Наркотична залежність. Форми наркотичної «залежності». Соціальна робота з алкоголезалежними клієнтами. Соціальна робота з наркозалежними клієнтами.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
10	Соціальна робота з військовослужбовцям и (їх сім'ями) та ув'язненими	денна 2/0/2 заочна 0,5/0/0	Військовослужбовці та їх сім'я. Проблеми й кризи суспільства що знаходять відображення в Збройних силах України. Проблеми з якими стикаються сім'ї військовослужбовців. Соціальна робота з військовими та їх сім'ями.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
11	Соціальна робота з особами без визначеного місця проживання, з обмеженими можливостями, інвалідами, мігрантами, злиденними	денна 2/0/0 заочна 0,5/0/0	Особи без визначеного місця проживання. Соціальна робота з особами без постійного місця проживання. Особи з обмеженими можливостями. Інваліди. Соціальна робота з інвалідами. Мігранти, біженці й переміщені особи. Специфіка соціальної роботи у сфері міграції. Соціальна робота з мігрантами. Злиденні.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
12	Соціальна робота з жінками	денна 2/0/0 заочна 0,5/0/0	Жінки-як головний тип клієнтів соціальних працівників. Телефонна служба "Жінки - насильство - інформація". Центри інформації для жінок. Центри планування сім'ї та сімейного виховання. Спеціалізовані служби, що займаються розв'язанням проблем жіночого безробіття. Соціальна допомога неповним сім. 'ям. Соціальні та освітні програми для жінок, які скоїли злочин.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
13	Соціальна робота з жертвами «торгівлі людьми»	денна 2/0/2 заочна 0,4/0/0,2	Соціальна робота із сексуальними меншинами та особами, які займаються проституцією. Попередження різних форм насильства над жінками, сексуальної експлуатації й торгівлі жінками. Мета діяльності соціальних працівників із сексуальними меншинами. Робота фондів допомоги сексуальним меншинам.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
14	Соціальна робота з сім'ями. Соціальна робота з клієнтами, які зазнали насилля в сім'ї	денна 2/0/0 заочна 0/0/0	Сутність поняття «сім'я». Типологія сімей. Напрями соціальної роботи за типологіями сімей. Важка життєва ситуація. Робота з сім'єю на основі технологічного підходу. Принцип системності. Соціальні проблеми неповних сімей. Сімейна терапія. Сімейна психопрофілактика. Надання соціальної допомоги сім'ї. Сімейне посередництво у розв'язанні сімейних конфліктів. Сімейне консультування. Соціально-педагогічна робота з сім'єю. Соціальне обслуговування сім'ї. Соціально-реабілітаційна робота з сім'єю. Соціальний супровід сім'ї. Соціальне інспектування. Соціальна робота з клієнтами, які зазнали насилля в сім'ї. Основні проблеми насильства. Соціальна робота з жертвами насильства.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
	Загальна кількість аудиторних занять	денне 28/0/14 заочне 4/0/2		

Рекомендована література

1. Барабаш В.В. Соціальні технології: світовий досвід та тенденції розвитку в Україні: Монографія. – К.: ПП Вишемирський, 2008. – 340с.
2. Безпалько О.В. Соціальна робота в громаді: Навч. посібник для студ. вищ. навч.

- закладів. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 172с.
3. Браун А., Боурн А. Супервізор у соціальній роботі: супервізія догляду в громаді, денних та стаціонарних установах. – К.: Пульсари, 2003. – 240с.
 4. Васьківська С.В. Соціально-психологічний супровід клієнтів: технологія ведення консультативного діалогу: Навч. посібник. – К.: В. Главник, 2006. – 128с.
 5. Інноваційні моделі соціальних послуг: Проекти Українського фонду соціальних інвестицій / [Т.В. Брижуватий, В.С. Довбня, Л.П. Дума та ін.]. – К.: Віпол, 2006. – 320с.
 6. Історія, теорія і практика соціальної роботи в Україні / [Упоряд.: С.Я. Марченко, М.С. Кратінов, Л.Ц. Ваховський, О.П. Песоцька, В.О. Кратінова]. – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 408с.
 7. Капська А.Й., Архипова С.П. Підготовка соціальних працівників. – Черкаси: ЧНУ, 2003. – 248с.
 8. Мальчик М.В. Становлення соціального захисту та суспільного добробуту громадян в Україні: Монографія. – Донецьк: Інститут економічної промисловості, 2007. – 228с.
 9. Мигович І.І., Жмир В.Ф. Теоретичні засади соціальної роботи: Навч. посібник. – Ужгород: Говерла, 2007. – 410с.
 10. Оцінювання потреб клієнтів соціальних служб: Метод. рекомендації для закладів та установ, що працюють із вразливими групами населення / [Н.Б. Бондаренко, О.В. Буднік, Л.П. Дума та ін.]. – К.: ТОВ “ЛДЛ”, 2007. – 208с.
 11. **Поліщук В.А., Янкович О.І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи: Курс лекцій. – Тернопіль: ТДПУ, 2009. – 256с.**
 12. Сидоров В.Н. Професійна діяльність соціального працівника: ролевої підход. – Вінниця: “Глобус прес”, 2006. – 408с.
 13. Соціальна робота з дітьми і молоддю: теоретико-методологічні аспекти / Зверева І.Д., Козубовська І.В., Керцман В.Ю., Пічкарь О.П. – Ужгород: УжНУ, 2000. – 192с.
 14. Теорії і методи соціальної роботи. / [За ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миновича, І.М. Грига та ін.]. – К.: Академвидав, 2005. – 328с.
 15. Тюття Л.Т., Іванова І.І. Соціальна робота: теорія і практика: Навч. посібник. – 2-ге вид. – К.: Знання, 2008. – 574с.
 16. Шендеровський К., Ткач І. Документація в соціальній роботі: Навч. посібник. – К.: Главник, 2006. – 112с.

Методичне забезпечення

1. Волонтери в соціальній роботі: Навч. посібник / [О. Главник та ін.]. – К.: Главник, 2006. – 128с.
2. Вступ до соціальної роботи: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. / [За ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миновича]. – К.: Академвидав, 2005. – 303с.
3. Карпенко О.Г. Професійне становлення соціального працівника: Навч.-метод. посібник. – К.: ДЦССМ, 2004. – 164с.
4. Короткий довідник нормативних документів з соціальної роботи: Навч.-довід. посібник. – Чернівці: Рута, 2007. – 98с.
5. Кубіцький С.О. Історія соціальної роботи в зарубіжних країнах: Навч. посібник. – К.: ДАКККіМ, 2009. – 298с.
6. Соціальна робота: Навч. посібник у 2 ч. / [К.М. Левківський, В.Л. Кулініченко, В.Є. Слушаєнко та ін.]. – К.: НТУУ “КПР”, 2011. – Ч. 1. – 372с.
7. Соціальна робота: Навч. посібник у 2 ч. / [К.М. Левківський, В.Л. Кулініченко, В.Є. Слушаєнко та ін.]. – К.: НТУУ “КПР”, 2011. – Ч. 2. – 384с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти та завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	10 (по 0,35 балів за 1 ЛК)
Практичні заняття	28 (14 практичних по 2 бали за 1 ПК)
Самостійна робота (контрольні роботи, реферати, есе, презентації, опрацювання наукової літератури тощо)	32
Підсумковий екзаменаційний (заліковий) тест	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань здобувач має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення (використання ідей, розробок, тверджень, статистичних або експериментальних відомостей інших авторів) повинні бути оформлені відповідними посиланнями на першоджерела. Списування або копіювання є категорично забороненими. Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаково для всіх здобувачів. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Перезарахування кредитів, отриманих у неформальній освіті:

Здобувач вищої освіти може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Завдання і заняття:

Усі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини

Поведінка в аудиторії:

(хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

На заняття здобувачі вищої освіти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять здобувачі вищої освіти:

- дотримуються етичних правил поведіння;
- знаходяться на своєму навчальному місці;
- не заважають викладачу проводити заняття та іншим здобувачам навчатися.

Під час контролю знань здобувачі вищої освіти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.